

Zpráva Akreditační komise o hodnocení Institutu restaurování a konzervačních technik Litomyšl, s.r.o.

Akreditační komise (dále jen „AK“) rozhodla na svém zasedání ve dnech 30.11.-1.12.2004, že bude v souladu s § 84 odst. 1 písm. a) zákona č 111/1998 Sb., o vysokých školách, provedeno hodnocení Institutu restaurování a konzervačních technik v Litomyšli, o.p.s. (dále jen „IRKT“) K tomuto účelu jmenovala AK účelovou pracovní skupinu ve složení prof. Vladimír Tichý, předseda, ak. mal. Zora Grohmanová, PhDr. Petr Kratochvíl, doc. Jiří T. Kotalík, prof. Lubomír Slavíček.

Na základě zadané osnovy zpracoval IRKT vlastní hodnotící zprávu, kterou v řádném termínu předal sekretariátu AK. Pracovní skupina AK tuto zprávu prostudovala a dne 16. 5. 2005 uskutečnila návštěvu na IRKT (zúčastnili se všichni členové účelové pracovní skupiny). Hodnocení bylo uzavřeno na zasedání AK ve dnech 7.6.-8.6.2005 za účasti rektora IRKT.

Cíle a poslání IRKT

IRKT realizuje bakalářský studijní program *Výtvarná umění* se studijními obory

- *Restaurování a konzervace papíru knižní vazby a dokumentů*
- *Restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita*
- *Restaurování a konzervace kamene a souvisejících materiálů*
- *Restaurování a konzervace uměleckých děl na papíře a souvisejících materiálech*

IRKT naplňuje poslání a cíle, které si stanovil při svém ustavení jako vysokoškolská instituce a jejichž vytýčení se mohlo opřít i o zkušenosti VOŠ, na jejíž činnost navazoval. Zaměření studijních oborů vyplňuje mezery v oblasti nabídky studia restaurování a konzervování uměleckých předmětů, které jinak nabízejí jen AVU v Praze a zčásti vysoké školy uskutečňující výuku chemických oborů. Platí to zejména pro ojedinělý obor restaurování a konzervace papíru a knižní vazby, který není jinde pěstován a jehož absolventi – i v důsledku škod na archivech po povodních – mají jistě dobrou možnost uplatnění. V ostatních oborech, kde dochází k částečnému překrývání se zaměřením ostatních škol, je studium na IRKT více či méně specifikováno k úkolům, jež odpovídají kritériím bakalářského stupně. Problém srovnatelnosti studia na IRKT a jeho absolventů se studiem v magisterských programech jiných škol je spíše problémem další regulace činnosti restaurátorů a udělování příslušných licencí Ministerstvem kultury než problémem, jenž by měl ovlivňovat vlastní hodnocení této školy, která svou kvalitou kritériím kladeným na bakalářský stupeň odpovídá.

Obsahová stránka studia, studijní plány

Skladba předmětů, v teoretické části společných pro všechny obory, vyváženě kombinuje předměty humanitní, technologické a výtvarně praktické. Pozitivní jsou změny ve studijním programu za období posledních 5 let včetně rozšíření dotace hodin na výtvarnou přípravu, která je společnou tvůrčí přípravou pro specifická cvičení v jednotlivých oborech. Je evidentní snaha i v těchto výtvarně přípravných kursech volit témata ve vazbě na úkoly restaurátorské. S těmito změnami lze plně souhlasit a doporučit dle možnosti další propoční úpravy směrem k posílení restaurátorské a výtvarné přípravy. Studijní plán nabízí bohatou paletu předmětů, které jsou nezbytným minimem pro restaurátorskou kvalifikaci - v rámci jejich rozložení do daných studijních ročníků je jejich hodinová dotace v některých případech

na prahu únosnosti, což je pragmaticky asi správně řešeno soustředěním výuky do vzájemně po týdnu se střídajících praktických a teoretických bloků.

Zadávání témat konzervátorských a restaurátorských prací (jak dílčích, tak v rámci bakalářských zkoušek) vyvolávalo obavy, zda není příliš ovlivněno potřebou školy získat prostřednictvím činnosti studentů doplňkové finanční zdroje. Zdá se však, že toto nebezpečí – alespoň v současné době - nehrozí. Práce na zakázkách pod vedením pedagoga, autorizovaného restaurátora, je samozřejmě jedinou možností, jak student může nabýt praktické zkušenosti z restaurátorských zásahů na odpovídajícím materiálu. Volba objektů je přitom podřízena stupni pokročilosti studenta a nutnosti obsáhnout širší spektrum možných postupů – tedy principům a požadavkům pedagogickým. Ne vždy však tyto objekty svou kvalitou dávají možnost rozvinout výtvarně náročnější přístup. Studium na IRKT je nepochybně náročné - jak časovou dotací předmětů, které je patrně na hraně únosnosti, tak úrovní státních závěrečných zkoušek, kde rozsah teoretických prací je na poměry umělecké školy impozantní.

Řízení školy, vnitřní struktura

Struktura školy je přehledná a reflektuje specifické požadavky školy velmi malých rozměrů. Členěním na ateliéry a katedry odpovídá struktuře oborů a průřezových předmětů. Při ekonomické náročnosti těchto oborů jistě není lehké zvládat ekonomický management chodu školy. Zdá se být dnes konsolidovaný.

Řízení školy se ve světle předložených materiálů i poznání na místě jeví jako otevřené a dynamické, jeho základní snahou je vytvořit adekvátní pracovní podmínky a standardní kvalitu, což jistě není v podmínkách soukromé vysoké školy s tak finančně náročným studijním programem jednoduché. Institut se snaží být v kontaktu s potřebami restaurátorské praxe a zásluhou nasazení vedoucích pedagogů i jejich zkušeností se to daří. Základním diskutovaným problémem, který si ostatně vedení IRT plně uvědomuje (viz. Výroční zpráva 2004) je únosná míra podílu výtvarné činnosti na rozpočtu. Současná hodnota míry objemu výtvarné činnosti 25%, deklarovaná vedením školy, se, jak se zdá, ocitá na samé hranici únosnosti; je však zřejmé, že případné překročení této hranice by mělo negativní dopady na výuku a její kvalitu.

Tvůrčí a odborná činnost

Ve většině případů představuje tvůrčí činnost pedagogů standard, některé z nich je přitom možno označit za skutečně mezinárodně respektované odborníky. Škola se velmi intenzívně, a nutno podtrhnout, že i úspěšně snaží naplnit záměr stát se jedním z významných center města a regionu, k čemuž byla úspěšně orientována řada odborných i uměleckých akcí pořádaných školou v posledních letech. Reflexe v tisku jsou spíše na lokální úrovni, velmi pozitivně však byla jako pozoruhodná hodnocena vlastní ediční činnost s přímou návazností na výuku a rozvoj oboru, shrnující nejen teoretické příspěvky studentů, ale zaměřená i na edice prací věnovaných obecným problémům restaurování. Na živé platformě se rozvíjejí mezinárodní kontakty, spolupráce a stáže. Tento fakt se pozitivně projevuje i v účasti na některých mezinárodních výzkumných projektech. Objem vědecko-výzkumné činnosti a grantová úspěšnost v rámci ČR je nižší, což je ale obecný problém vysokých uměleckých škol.

Personální zajištění, pedagogičtí pracovníci

Personální zajištění prošlo od doby udělení státního souhlasu značnou proměnou, škole se však vždy podařilo najít přinejmenším rovnocennou náhradu. Z původních pedagogů zejména RNDr. Bayer a Mgr. Kaše představují renomované představitele svých oborů. Vedle dlouhodobě působících pedagogů (např. v oblasti teorie či výtvarné přípravy) představuje současný pedagogický sbor stabilizovaný a perspektivní kolektiv. Jeho velkou posilou jsou zřejmě renomovaní pedagogové ze Slovenské republiky na nově obsazených postech vedoucích ateliérů i příchod renomovaných restaurátorů z praxe. Z hlediska kvalifikačních předpokladů splňují členové pedagogického sboru standardy obvykle kladené na tento typ školy, v procesu vývoje od udělení státního souhlasu lze v tomto směru konstatovat obecně vzestupný trend. 6 současných pedagogů na pozicích vedoucích ateliérů či kateder působí v současné době na jiných vysokých školách v ČR či zahraničí, IRKT spolupracuje i s řadou odborníků z praxe, jejichž vytížení nebylo v přehledné tabulce jednoznačně specifikováno. Velkým problémem zůstává absence habilitovaných pedagogů: jediný docent v řádném pracovním poměru (navíc v doplňkové výtvarné průpravě) je neúnosný nejen do budoucna, ale svým způsobem i při současném fungování školy. (Faktem ovšem je, že při udělení státního souhlasu nebyla situace lepší). Řada současných pedagogů by nepochybně při habilitačním řízení obstála. Zpráva IRKT sice možnou změnu tohoto stavu v blízké budoucnosti naznačuje, je však třeba věnovat této problematice vážnou pozornost, zejména v souvislosti s uvažovaným a deklarovaným zájmem o spojení s Univerzitou Pardubice. Potěšitelný je podíl mladých pedagogických pracovníků, většinou z řad absolventů školy.

Prostorové a materiální zabezpečení

Prostorové i materiální zabezpečení je odpovídající, v některých parametrech nadprůměrné: kvalitní knihovna, počítačové vybavení, studentská kolej, učebny i ateliéry odpovídají počtu cca 16 studentů v ročníku. Nepochybně je to i prostředí inspirativní, což není u těchto oborů zanedbatelné.

Důležitým a zásadním impulsem pro další rozvoj školy se stala nedávno uzavřená smlouva o pronájmu piaristické koleje a následné investice, které se podařilo do tohoto objektu nasměrovat. Pokud se podaří v tomto trendu vytrvat, bude kvalitní prostorové zázemí pro rozvoj školy zabezpečeno v horizontu obvyklých strategických úvah a záměrů.

Materiálně technické zabezpečení školy je závislé na jejích omezených finančních možnostech, limitovaném přístupu k rozvojovým projektům i nízké úrovni mecenášských vstupů do oblasti kultury a umění. Pohybuje se v oblasti pokrytí základních potřeb (technologická laboratoř, knihovna, výtvarné ateliéry), na solidní úrovni je zejména v oborech restaurování a konzervování papíru, které se podařilo kvalitně zabezpečit při jejich aktuálním rozšiřování. Postupně přibývá počet PC a rozšiřuje se i moderní komunikační síť.

Poznámky a doporučení k jednotlivým oborům:

Velmi prospěšné je zřízení studijního oboru *Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby a dokumentů*. Absolventi s touto specializací se v dnešní době velmi dobře uplatní. Atelier by bylo třeba ještě vybavit lepším osvětlením a stolními lupami.

V případě oboru *Restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita* nutno konstatovat, že po výtvarné stránce vykazují výsledky volné tvorby i restaurování kvalitu spíše na úrovni průměru.

Nový předmět, který se má věnovat historii ornamentu, by mohl být velmi dobře využit pro studium a restaurování iluzivních a dekorativních nástěnných maleb. Ty většinou doprovázejí figurální malby v kostelech, zámcích či jiných významných interiérech. Dobře prakticky vyškolení absolventi v této disciplíně by našli široké uplatnění nejen v historických objektech. Toto umělecké řemeslo bývá často podceňováno, nikdo je profesionálně neučí a málokdo je skutečně ovládá. Jsme přesvědčeni, že právě v Institutu by takový obor měl vhodný prostor i budoucnost.

K oboru *Restaurování a konzervace kamene a souvisejících materiálů*: umělecké artefakty nebo architektonické články v historických objektech si vždy zaslouží, aby při opravách nebo rekonstrukcích byla dána přednost klasickým materiálům před umělými. Umělé pryskyřice a hmoty a tzv. „výdusky“ - levné a rychlé kopie - spíše hyzdí než zdobí.

V oboru *Restaurování a konzervace uměleckých děl na papíře a souvisejících materiálech* nebyly zatím k dispozici výsledky.

Absolventi IRKT a jejich uplatnění

Uplatnění absolventů jak ve volné profesi, tak v rámci zaměstnaneckého poměru v různých institucích spravujících příslušné historické předměty, je podle informací, které jsme měli k dispozici, úspěšné, řada z nich se dokázala uplatnit i v tvrdé mezinárodní konkurenci. S ohledem na zjištěný standard výuky a úroveň absolventů bakalářského studia lze toto hodnocení přijmout, především s ohledem na stále nedostatečně pokrytou potřebu specialistů k poměru akcí realizovaných z různých zdrojů na obnovu kulturního dědictví. Bezproblémové je zejména uplatnění absolventů oborů restaurování a konzervování papíru, kteří fakticky obsadili nově zřizovaná pracovní místa v centrálních institucích, a zájem o jejich uplatnění by v případě větších možností státu byl jistě ještě vyšší. Uplatnění v ostatních studijních oborech je dáno konkurencí v oboru, která tradičně souvisí i s preferencí dlouhodobých praktických zkušeností. Nepříliš pozitivně je ovlivňuje licenční politika Ministerstva kultury (ve smyslu jasného a pregnantního rozlišení rozsahu udělovaných licencí), což je ovšem mimo vliv školy i hodnotící komise. Skutečnou kvalitu absolventů prověří teprve dlouhodobá praxe a jejich schopnost získávat v budoucnu zakázky na základě odevzdané a komplexně a objektivně hodnocené odborné práce.

Závěry a doporučení

AK konstatuje, že IRKT potvrdil svou dosavadní činností původní ideu a záměr činnosti jako vysoké školy na standardní úrovni a kvalitě, která je akceptována odbornou praxí v rámci širokého spektra oborů restaurování a obecně ochrany kulturního dědictví, a že skýtá - s přihlédnutím k naznačeným doporučením - záruku dalšího rozvoje a prohlubování této kvality. AK doporučuje:

- 1) Prodloužení akreditace bakalářského studijního programu „Výtvarná umění“ se studijními obory „Restaurování a konzervace kamene a souvisejících materiálů“, „Restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita“, „Restaurování a konzervace papíru, knižní vazby a dokumentů“, „Restaurování a konzervace uměleckých děl na papíru a souvisejících materiálů“ na dobu platnosti akreditace 4 roky. Forma studia je prezenční, standardní doba studia 4 roky.

- 2) Aby pedagogové školy snahu o získání habilitací nejen deklarovali, ale aby vskutku ti, kteří pro to mají předpoklady, tak učinili a škola, aby v lhůtě do června 2007 předložila kontrolní zprávu o své kvalifikační skladbě.
- 3) Přijímací zkoušky zohledňují stejným dílem 3 složky, a to výtvarné nadání, znalosti chemie a znalosti dějin výtvarného umění. Podle AK by bylo žádoucí tuto praxi přehodnotit ve smyslu položení podstatnějšího akcentu na první jmenovanou, tj. talentovou složku.
- 4) Přestože IRKT evidentně vyvíjí trvalé úsilí o ekonomické zajištění svého chodu, vzhledem k finanční náročnosti tohoto studia i zájmu Univerzity Pardubice AK podporuje začlenění IRKT jako nové fakulty do této veřejné vysoké školy. Vysoká úroveň chemických oborů na škole v Pardubicích by byla posílením pro tento studijní program, naopak pro Univerzitu Pardubice by rozšíření o umělecko-humanitní učiliště mohlo znamenat obohacení vlastního profilu o atraktivní obory. V případě, že dojde k transformaci IRKT na fakultu Univerzity Pardubice, AK doporučuje, aby Univerzita Pardubice věnovala pozornost naplňování doporučení AK.